

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ 5 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Тахририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилади.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Тахририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Raurov Soyib Saidovich-</i> MUSTAMLAKASHILIK SIYOSATI VA MAHALLIY O'ZINI-O'ZI BOSHQARUV	8-13
<i>Мухамедова Муниса Сабировна</i> ЭКСПЕРТИЗА, АТРИБУЦИЯ И МУЗЕЕФИКАЦИЯ КОЛЛЕКЦИЙ ФАРФОРА И ФАЯНСА	14-22
<i>Қахрамон Бахридинов Набиевич</i> ФАРҒОНА ВОДИЙСИДА БОШЛАНГАН ОЧАРЧИЛИКНИНГ САБАБЛАРИ ҲАМДА 1917-1918 ЙИЛЛАРДАГИ ИҚТИСОДИЙ АҲВОЛ	23-31
<i>Siddiqov Mirshod Baxtiyorovich</i> TOSHKENT PROTEZ-ORTOPEDIYA SANOAT KORXONASINING FAOLIYATI (1941-1945 YILLAR)	32-37

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Курпаяниди Константин Иванович</i> KICHIK SANOAT KORXONALARINING INSTITUTSIONAL MUNITINING TADQIQOT METODOLOGIYASINING AYRIM XUSUSIYATLARI	38-50
<i>Хажимуратов Абдуқаҳҳор Абдумуталович</i> ОЛИЙ ТАЪЛИМ ИЛМИЙ МУҲИТИДА ИНСОН КАПИТАЛИНИ ФАОЛЛАШТИРИШ МАСАЛАСИ	51-65
<i>Очилов Немат Явқочович</i> ҲУДУДЛАРНИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШНИ БАҲОЛАШ ВА ПРОГНОЗЛАШТИРИШНИНГ УСЛУБИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	66-73
<i>Nuraliyev Temurjon Erkinjon o'g'li</i> BIZNES JARAYONLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING ANAMIYATI VA UNING TASHKILOT SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	74-82
<i>Қаршиев Келдиёр Эшпулатович</i> ЎЗБЕКИСТОН СУҒУРТА БОЗОРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎЛЛАРИ ХИТОЙ ТАЖРИБАСИ АСОСИДА	83-87
<i>Isomitdinova Gulbaxor Kurbonaliyevna</i> INVESTITSIYALARNING IQTISODIY ANAMIYATI VA UNING YANGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	88-98
<i>Normatova Madinaxon Ibrohimjon qizi, Xamidova Mamlakat To'xtasinovna</i> KOMPANIYALAR FAOLIYATINI TASHKIL ETISHDA MARKETING TADQIQOTLARINING ANAMIYATI	99-107
<i>Фаттахова Муниса Абдухамитовна</i> ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ НА КОНКУРЕНТНЫЕ ПРЕИМУЩЕСТВА КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	108-117
<i>Zaynutdinova Umida Djalalovna</i> THEORETICAL DESCRIPTION OF THE MARKETING SYSTEM OF AUTOMOTIVE ENTERPRISES	118-127

09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

<i>Shigabutdinova Dina Yassaviyevna</i> THE LINGUISTIC SYSTEM OF THE PHILOSOPHY OF GRAMMAR.....	128-134
<i>Sattarov Fozil Faxritdinovich</i> O‘SMIRLARNI XULQ-ATVORIDAGI MUAMMOLARNI HAL QILISH	135-140
<i>Пардаева Марҳабо Давлатовна</i> НАҚШБАНДИЯ ТАЪЛИМОТИ НАВОИЙ ИЖОДИНИНГ ҒОЯВИЙ АСОСИ СИФАТИДА.....	141-147
<i>Kurbanova Sevvara Asanbaevna</i> THE USAGE OF JADID METHODS IN DEVELOPING YOUTH LEARNING COMPETENCE...	148-155

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

<i>Xusanova Yulduz Abdirazzoqovna</i> THE INNOVATIVE APPROACH IN LEXICAL UNITS ON JOURNALISM	156-160
<i>Xolmatova Malika Ibadullayevna</i> INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI ADJEKTIV KOMPONENTLI KOMPATIV FRAZEOLGIK BIRLIK LARNING QIYOSIY TAHLILI	161-166
<i>Raximova Muyba Temirovna</i> NEMIS TILIDAGI PAYT ERGASH GAPLI QO‘SHMA GAPLARNING O‘ZBEK TILIDA LEKSIK IFODALANISHI	167-172
<i>Ruzieva Djuletta Elmurodovna</i> NEMIS TILIDAGI MODAL FE‘LLARNING O‘ZBEK TILIDA SINTAKTIK IFODALANISHI	173-178

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

<i>Jumaboyev Nabi Pardaboyevich</i> SHARQ MUTAFAKKIRLARI TA‘LIMOTLARI MAZMUNIDAGI ESTETIK, MA‘NAVIY, TARBIYAVIY QADRIYATLARDAN FOYDALANISH OMILLARI	179-187
<i>Одилов Ёрқин Жўраевич</i> ФИЗИКА ФАНИ АСОСИДА ТАЛАБАЛАРНИ ЛОЙИХАВИЙ-КОНСТРУКТОРЛИК ФАОЛИЯТИГА ТАЙЁРЛАШ	188-193
<i>Mamatqosimov Jahongir Abirqulovich</i> ETYUDLAR ORQALI BO‘LAJAK REJISSORLARNING KASBIY BILIM VA KO‘NIKMALARINI TAKOMILLASHTIRISH	194-199
<i>Babadjanov Axmadjan Xudoyberdiyevich</i> TALABALARGA TASVIRIY SAN‘ATDAN PORTRET CHIZISHNI O‘RGATISHDA FIZIOGNOMIKANING TUTGAN O‘RNI	200-208
<i>Хакимова Дилдора Машрабжоновна</i> ИННОВАЦИОННАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ НЕОТЪЕМЛЕМАЯ ЧАСТЬ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГА	209-213
<i>Bo‘riboeva Dilraboхon Norboy qizi</i> TALABALARNING GRAFIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	214-217
<i>Kadirov Ramz Turabovich</i> KVINTILIAN NUTQIY USLUBLARINING TALABA-AKTYORLAR SAHNAVIY NUTQINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI PEDAGOGIK AHAMIYATI	218-222

<i>Usmanov Botir Allaberdiyevich</i> INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARI TAYYORLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	223-230
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i> BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARINI KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARINING PEDAGOGIK DOLZARB MASALALARI.....	231-236
<i>Mamatqosimova Nodira</i> BO'LAJAK MADANIYAT XODIMLARINING BADIY DIDINI RIVOJLANTIRISHDA SENOGRAFIYA MASALALARI	237-241
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna</i> BOSHLANG'ICH SINFLARDA BILIMLARNI O'ZLASHTIRISHNING DIDAKTIK ASOSLARI	242-247
<i>Mustafayev Yoqubjon Xayrullayevich</i> JISMONIY TARBIYA MUTAXASSISLARINI KOMPETENTLI TAYYORLASHNING DIDAKTIK MASALALARI	248-253
<i>Inoyatov Odiljon Sobitovich, Yakubova Nafisa Odiljanovna</i> O'QUVCHILAR BILISH VA GRAFIK FAOLIYATINING RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMOLARI	254-261
<i>Raxmanova Dildora Abdulxamid qizi</i> O'QIB TUSHUNISH KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISHDA METAKOGNITIV STRATEGIYADAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	262-266
<i>Yusupova Shoxista Alimjanovna</i> TASVIRIY SAN'AT TO'GARAK MASHG'ULOTLARIDA QO'YILADIGAN ZAMONAVIY PEDAGOGIK TALABLAR	267-273
<i>Пуримбетов Бахыт Аллабаевич</i> БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИНГ ТЕАТР ПЕДАГОГИКАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ ИМКОНИАТЛАРИ	274-279
<i>Байбаева Мухайё Худайбергеновна, Имомов Инъомиддин Абдулхамидович</i> БОШҚАРУВ ФАОЛИЯТИДА СОҒЛОМ ВА ИЖОДИЙ МУҲИТНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА БОШҚАРУВ КОМПЕТЕНЦИЯЛАРИ (HARD SKILLS) ВА (SOFT SKILLS) РАҶБАР ПРОФЕССИОНАЛИЗМИНИ ИФОДАЛАШ БИРЛИГИ СИФАТИДА	280-285
<i>Мельзиддинов Руслан Адхамович</i> ФУТБОЛЧИЛАРНИНГ ТЕХНИК-ТАКТИК ҲАРАКАТЛАРИ САМАРАДОРЛИГИНИНГ ЖИСМОНИЙ ТАЙЁРЛАНГАНЛИК ДАРАЖАСИ БИЛАН БОҒЛИҚЛИГИ	286-292
<i>Xurramov Rustam Sayfiddinovich</i> BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILARINING EVRISTIK QOBILİYATINI RIVOJLANTIRISH	293-299
<i>Kayumov Erkin Kazakbayevich</i> TO'GARAK MASHG'ULOTLARIDA O'QUVCHILARNI KAMOLIDDIN BEHZODNING IJODI BILAN TANISHTIRISHNING AHAMIYATI	300-310

08.00.00 – Иқтисодиёт фанлари

Isomitdinova Gulbaxor Kurbonaliyevna,
Farg‘ona Politexnika Instituti,
“Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrasasi assistenti,
e-mail: gulbaxor.isomitdinova@ferpi.uz

INVESTITSIYALARNING IQTISODIY AHAMIYATI VA UNING YANGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada investitsiyalarning iqtisodiy ahamiyati va ularning rivojlanish tendensiyalari o‘rganildi, investitsiyalarni jalb qilish nuqtai nazaridan iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlari aniqlandi va asosiy muammolari tadqiq etildi. Muhokamada investitsiyalarning yangi turlarini o‘ziga xosliklarini va istiqbollari aniqlash markaziy o‘rinni egallaydi.

Kalit so‘zlar: investitsiyalar, kapital migratsiyasi, investitsion jozibadorlik, ishbilarmonlik muhiti, investitsion muhit, biznesni yuritish, iqtisodiyotini rivojlantirish va modernizatsiya qilish

Исомитдинова Гулбахор Курбоналиевна,
Ферганский политехнический институт,
Ассистент кафедры “Бухгалтерского учета и аудита”

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ И НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ИХ РАЗВИТИЯ

Аннотация. В данной статье изучено экономическое значение инвестиций и тенденции их развития, определены приоритетные отрасли экономики с точки зрения привлечения инвестиций, изучены основные проблемы в этой сфере. В дискуссии центральное место занимает определение специфики и перспектив новых видов инвестиций.

Ключевые слова: инвестиции, миграция капитала, инвестиционная привлекательность, деловая среда, инвестиционный климат, ведение бизнеса, развитие и модернизация экономики.

Isomitdinova Gulbakhor Kurbanaliyevna,
Fergana Polytechnic Institute,
Assistant of the Department of Accounting and Auditing

ECONOMIC SIGNIFICANCE OF INVESTMENTS AND NEW TRENDS IN THEIR DEVELOPMENT

Abstract. In this article, the economic significance of investments and their development trends are studied, priority sectors of the economy are identified in terms of attracting investments, and the main problems are studied. The discussion focuses on determining the specifics and prospects of new types of investments.

Keywords: investments, capital migration, investment attractiveness, business environment, investment climate, doing business, development and modernization of the economy.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I5Y2023N10>

Kirish. Investitsiyalar rivojlangan va rivojlanayotgan turli mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishining bir qismidir. Investitsion faoliyat iqtisodiyotni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun asos yaratadi, shuningdek uni modernizatsiya va diversifikatsiya qilish istiqbollarini aniqlashga yordam beradi.

Xalqaro kapital migratsiyasi jahon iqtisodiyotining rivojlanishida muhim rol o'ynaydi, chunki bu tashqi iqtisodiy va siyosiy aloqalarning mustahkamlanishiga olib keladi. Shuningdek, tashqi savdo aylanmasining o'sishi, kapitalning xalqaro migratsiyasi iqtisodiy rivojlanishning tezlashishiga va ishlab chiqarishning ko'payishiga olib keladi.

Investitsiyalarning muhim xususiyatlaridan biri jahon bozorida ishlab chiqarilgan tovarlarning raqobatbardoshligini va import qiluvchi mamlakatlarning texnik imkoniyatlarini yaxshilaydi; bu esa, o'z navbatida, mamlakatda bandlik darajasining oshishiga olib keladi. Biroq, jahon iqtisodiyotida investorlar o'z kapitallarini boshqa mamlakatlar va mintaqalarga yetarlicha asosga ega bo'lmay turib kiritmaydilar.

Investitsion faollik mamlakat iqtisodiy rivojlanishining harakatlantiruvchi omillaridan biridir. Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish ustuvor vazifadir, chunki ular iqtisodiy o'sishga, texnologiyalarni yangilashga va xodimning kasbiy fazilatlarini yaxshilashga yordam beradi.

Har qanday mamlakat iqtisodiyotiga investitsiyalar juda muhim rol o'ynaydi, chunki ularsiz har qanday iqtisodiy yoki ijtimoiy muammolarni, shuningdek, davlat xavfsizligi bilan bog'liq muammolarni hal qilish mumkin emas. Shu bilan birga, shuni yodda tutish kerakki, investitsiyalar har doim kelajak uchun ishlaydi va qoida tariqasida ular inson faoliyatining har qanday sohasida rejalashtirilgan ijobiy natijaga erishishga qaratilgan.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Boshqa har qanday iqtisodiy kategoriya singari, "Investitsiya" tushunchasi, o'zining tarixiy rivojlanishiga ega. Ko'plab olimlar o'z asarlarida "investitsiya" tushunchasini ochib berishga harakat qilgan va o'zining davri uchun o'z qarashlarini ifoda etgan. Birinchilardan biri sifatida "investitsiyalar" toifasi merkantilistlarning asarlarida uchratish mumkin. Merkantilizm ta'limotiga asoslangan asosiy tushunchalar "boylik" va "investitsiyalar" edi. Merkantilistlar tomonidan ilgari surilgan muhim talab ichki bozorda xorijiy investitsiyalar paydo bo'lishining oldini olish edi.

Qarama-qarshi fikrni klassik siyosiy iqtisod maktabi tarafdorlari bildirdilar. Ular merkantilistlarning tamoyillarini keskin tanqid qildilar, milliy iqtisodiyotda ham, boshqa davlatlar bilan ham erkin raqobat va erkin savdo tamoyiliga amal qildilar. XIX asrning ikkinchi yarmida klassik siyosiy iqtisodiyotning yakuniy bosqichining yorqin shaxslaridan biri K. Marks edi. U investitsiyalarni "jamg'arish" tushunchasi bilan aniqladi va ularni birinchi navbatda foyda olish bilan bog'ladi.

"Investitsiya" atamasining shakllanishiga J. Keyns sezilarli hissa qo'shdi. Keynsning fikriga ko'ra, "investitsiyalar-bu ma'lum bir davrdagi daromadlarning iste'mol uchun ishlatilmagan qismi, ushbu davrdagi ishlab chiqarish faoliyati natijasida kapital aktivlari qiymatining hozirgi o'sishi" [4; 147 b].

Mashhur "investitsiyalar" darsligi mualliflari V. F. Sharp, G. D. Aleksandr, D. V. Beyli ta'kidlaganidek, keng ma'noda "investitsiya" so'zi: "kelajakda katta miqdorni olish uchun bugun

pul bilan xayrlashish". Shu bilan birga, mualliflar investitsiya jarayoni bilan bog'liq ikkita omilga e'tibor berishadi: birinchisi vaqt, ikkinchisi risk [5; 11-12 b].

Zamonaviy adabiyotlar o'rganilganda quyidagi "Investitsiya" atamasining izohlariga guvoh bo'lishimiz mumkin rus olimlari L. I. Yuzvovich va boshqalar investitsiyalarning ko'p tomonlama xususiyatiga asoslanib, investitsiyalarning ikkita ta'rifi mavjudligini aytib o'tishgan — iqtisodiy va moliyaviy [6; 60 b].

Iqtisodiy ta'rifga ko'ra, investitsiyalar—bu sanoat, qishloq xo'jaligi, transport, ishlab chiqarish va noishlab chiqarish sohasi iqtisodiyotining boshqa tarmoqlariga uzoq muddatli kapital qo'yilmalar shaklida amalga oshiriladigan xarajatlar majmui. Davlat tomonidan amalga oshirilayotgan investitsiyalarning bir qismi umumiy iqtisodiy jarayonni, ekologik vaziyatni, ijtimoiy sohani barqarorlashtirishga yoki iqtisodiy samaradorligi oldindan noma'lum bo'lgan texnologiya va texnologiyalarning tubdan yangi yo'nalishlarini yaratishga qaratilgan. Biroq, kuchli firmalar ham, transmilliy korporatsiyalar ham texnologik yutuq xarajatlarini qoplashlari mumkin. Keng ma'noda investitsiyalar mamlakat iqtisodiyotining o'sishi va rivojlanishini moliyalashtirish uchun zarur mexanizmni ta'minlaydi.

Moliyaviy nuqtai nazardan, ya'ni barcha mulkchilik shaklidagi korxonalarining pul iqtisodiyoti rentabelligi nuqtai nazaridan investitsiya-bu kelajakda daromad olish uchun tadbirkorlik faoliyati obyektlariga mablag'larni kiritish.

Mamlakatimiz iqtisodchi olimlaridan A.Vaxabov, Sh.Xajibakiyev, N.Muminov, D.G'ozibekov, D.Tojiboyeva, N Qo'ziyeva, G. Maxmudovalar tomonidan investitsiyalarning iqtisodiy mohiyati yuzasidan ilmiy izlanishlar olib borilgan va munosabat bildirilgan. Jumladan, A.Vaxabov, Sh.Xajibakiyev, N.Muminovlar tomonidan investitsiyalarning mazmun-mohiyati bo'yicha bayon etilgan ta'rifda: "investitsiyalar — foyda olish hamda ijobiy ijtimoiy samaraga erishish maqsadida tadbirkorlik obyektlariga va boshqa faoliyat turlariga qo'yiladigan pul mablag'lari, banklarning maqsadli omonatlari, aksiyalar, boshqa qimmatli qog'ozlar, texnologiyalar, mashinalar, uskunalar, litsenziyalar, kreditlar, har qanday boshqa mol-mulk yoki mulkiy huquqlari, intellektual boyliklar", [7; 7 b] deb ta'riflangan.

O'zbekiston respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi qonunida investitsiyalarga quyidagicha tarif berilgan "investitsiyalar — investor tomonidan foyda olish maqsadida ijtimoiy soha, tadbirkorlik, ilmiy va boshqa faoliyat turlari obyektlariga tavakkalchiliklar asosida kiritiladigan moddiy va nomoddiy boyliklar hamda ularga bo'lgan huquqlar, shu jumladan intellektual mulk obyektlariga bo'lgan huquqlar" [1].

Iqtisodiyotda investitsiyalardan samarali foydalanish ularni moliyalashtirish bilan bevosita bog'liqdir [8]. Investitsiyalarni moliyalashtirish esa, tabiiyki, investitsiya faoliyati asosida amalga oshiriladi [9].

O'zbekiston Respublikasining Prezidenti Sh.Mirziyov ta'kidlaganidek "Hozirgi kunda O'zbekistonning Davlat tashqi qarzi Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi mezonlariga ko'ra, xavfsiz hisoblanadi. Ayni vaqtda tashqi qarz hisobidan hududlarda amalga oshirilayotgan loyihalar bundan buyon mahalliy kengashlar va jamoatchilik muhokamasidan o'tkaziladi. Ularning natijalari to'g'risida jamoatchilikka hisobot berish tizimi yo'lga qo'yiladi" [3]. Shuningdek, 2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasining "Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash" uchinchi yo'nalishida 26-maqsad sifatida "Mamlakatda investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish, kelgusi besh yilda 120 milliard AQSh dollari, jumladan 70

milliard dollar xorijiy investitsiyalarni jalb etish choralarini ko'rish" etib belgilanishini alohida e'tirof etish zarur [2].

Yuqoridagi iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlariga asoslanib bizning fikrimizcha investitsiyalar-bu iqtisodiyotda aylanishni amalga oshiradigan pul oqimlari. Pul oqimlarining kelib chiqishi asosan milliy iqtisodiyotda yaratilgan investitsiya muhiti, shuningdek investorning davlatga bo'lgan ishonchi bilan belgilanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotning metodologik asosi iqtisodiy jarayonlar va hodisalarni o'rganishga dialektik-materialistik yondashuv, umumiy ilmiy tadqiqot usullari, tizimli yondashuv, statistik kuzatuvlar, ekspert baholari va boshqalar. Nazariy pozitsiyalar va xulosalarni asoslash uchun tadqiqotning tahliliy asoslari, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi, Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa iqtisodiy komissiyasining statistik ma'lumotlari va boshqa axborot manbalari asoslanadi.

Natija va muhokamalar. Qulay investitsiya muhiti investitsiyalarni jalb qilish jarayonida muhim rol o'ynaydi va iqtisodiyotni tarkibiy qayta qurish, innovatsion ishlanmalarni joriy etish, korxonalarining asosiy vositalarini takomillashtirish va yangilash, aholi turmush darajasini yaxshilash va davlatning jadal iqtisodiy o'sishiga yordam beradi.

Investitsiya muhiti tushunchasi ilmiy va o'quv adabiyotlarida turlicha talqin etiladi. Ba'zi mualliflar investitsiya muhitini ma'lum bir iqtisodiy tizimga (mamlakat, mintaqa, korporatsiya iqtisodiyoti) investitsiyalarning jozibadorligi va maqsadga muvofiqligini belgilaydigan ijtimoiy, iqtisodiy, tashkiliy, huquqiy, siyosiy va ijtimoiy-madaniy shart-sharoitlar to'plamining umumlashtirilgan tavsifi sifatida taqdim etadilar. Yoki boshqacha qilib aytganda, "investitsiya muhiti – bu mamlakat yoki mintaqada samarali investitsiya va innovatsion faoliyat uchun sharoit yaratadigan murakkab ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy tizim" [11; 29 b].

Bizning fikrimizcha, "investitsiya muhiti" va "investitsion jozibadorlik" tushunchalari o'zaro bog'liq. Investitsiya muhiti poydevor bo'lib xizmat qiladi va bu uning nima ekanligiga, hududning investor uchun jozibadorligiga bog'liq, ya'ni aynan investitsiya muhiti mamlakatning (mintaqa, sanoat) investitsion jozibadorligini ochib beradi. Agar jozibadorlik o'lchovi yuqori bo'lsa va investorlar investitsiya jarayoniga qiziqish bildirsa, bu investitsiya faolligi darajasida namoyon bo'ladi.

Mamlakatning investitsiya muhitini shakllantiradigan asosiy omillarga quyidagilar kiradi:

- makroiqtisodiy muvozanat (davlat va viloyat byudjetlari, pul-kredit va fiskal siyosati), inflyatsiya ko'rsatkichlari va prognozi;

- tabiiy resurslarning mavjudligi va zaxiralari, iloji boricha ularga kirish, monopollashtirish darajasi;

- infratuzilma obyektlarining mavjudligi va ulardan foydalanish darajasi (avtomobil yo'llari, temir yo'llar, aviakompaniyalar, aloqa vositalari) [14];

- ishchi kuchining hududiy taqsimlanishi va uning malakasi;

- bozorga kirish uchun to'siqlar, raqobat darajasi, jinoyatchilik va korrupsiya darajasi.

Mamlakatlarning investitsiya muhitini tahlil qilishda turli xil usullar qo'llaniladi, ular quyidagi omillarni o'rganishni o'z ichiga oladi:

- kapital qiymati va u bilan bog'liq milliy valyuta kursi;

- soliqqa tortish darajasi, butun soliq tizimining aniqligi va bashorat qilinish qobiliyati;

- xorijiy investitsiyalarning umumiy hajmi, shuningdek, ichki investitsiya faoliyati, mamlakatdan kapitalning chiqib ketish (kirish) darajasi;

- korrupsiya darajasi va investitsiya operatsiyalarini amalga oshirishda korrupsiya komponentining imkoniyatlari;

- adolatlilik darajasi va investorlarning huquqlarini himoya qilishning umumiy tizimi.

Yuqorida keltirilgan omillarni hisobga olgan holda, hozirgi vaqtda investitsiya muhitini baholashning turli xil usullari ishlab chiqilgan va mavjud bo'lib, tahlil qilishning eng mashhur va ommabop usuli reyting hisoblanadi.

Xorijiy investorlar asosan Jahon bankining ekspert baholariga, shuningdek boshqa maxsus moliyaviy yoki kredit reytinglariga e'tibor qaratadilar. Investitsion muhit va mamlakatlarning investorlar uchun jozibadorligini ko'rib chiqishda hisobga olingan parametrlarni baholashga imkon beradigan reytinglar 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval

Investitsiya muhiti parametrlarini baholash uchun reyting turlari¹

Reyting	Reyting tuzuvchi tashkilot	Baholash parametrlari	Axborot manbalari
Biznes yuritish	Jahon banki	Biznesni yuritishning huquqiy muhiti	Statistik va huquqiy ma'lumotlar, ekspert so'rovlari
Global raqobatbardoshlik indeksi	Jahon iqtisodiy forumi	Mamlakatlarning ijtimoiy va iqtisodiy parametrlari	Kompaniya rahbarlarining statistik ma'lumotlari va so'rovlari
Davlatlarning qobiliyatsizligi indeksi	Tinchlik uchun fond	Mamlakatda mavjud bo'lgan odamlar va kompaniyalar uchun risk darajasi	Axborotni yig'ish va tahlil qilishning ichki tizimi
Korrupsiyani idrok etish indeksi	Transparency International Xalqaro Tashkiloti	Korrupsiyani idrok etish darajasi	Xalqaro moliyaviy va inson huquqlari bo'yicha mutaxassislar ishtirok etadigan mustaqil so'rovlar

Jahon banki tomonidan har yili e'lon qilinadigan "Biznesni yuritish" hisobotida dunyo mamlakatlari tomonidan biznes yuritish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish bo'yicha reyting taqdim etadi, tahlilchilar, birinchi navbatda, kichik va o'rta kompaniyalar faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarning yaratilishidan to tugatilishigacha bo'lgan hayot sikli davomida o'zgarishini baholaydilar va kuzatadilar.

Jahon bankining Doing Business flagman reytingining yangi tahririda O'zbekiston yetti pog'onaga ko'tarilib, 69-o'rinni egalladi. Maqsad-eng yaxshi 20 talikka kirish [15].

Jahon banki ekspertlarining fikricha, O'zbekistonda ishbilarmonlik muhitini yaxshilash sohasidagi asosiy islohotlar:

1. Asosiy korporativ qarorlarni qabul qilishda aksiyadorlarning huquqlari va rolini kengaytirish, mulkchilik va nazorat tuzilmalarini takomillashtirish, shuningdek korporativ shaffoflikni oshirish orqali minoritar investorlarning himoyasini kuchaytirish.

¹ Muallif tomonidan tegishli tashkilotlarning internet-saytlari bo'yicha tuzilgan:

<http://www.doingbusiness.org>; <http://www.weforum.org>; <http://ffp.statesindex.org>; <http://www.transparency.org>.

2. Ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini daromad solig'i bilan birlashtirish orqali soliqqa tortishni soddalashtirish.

3. Xavfga asoslangan bojxona nazorati mexanizmini joriy yetish, shuningdek import hujjatlariga qo'yiladigan talablarni yumshatish orqali xalqaro savdoni soddalashtirish.

4. Ixtiyoriy vositachilik to'g'risidagi qonunni qabul qilish orqali shartnomalarning bajarilishini ta'minlashni soddalashtirish, shuningdek, tomonlarni yuzaga kelgan nizolarni vositachilik orqali hal qilishga undaydigan moliyaviy rag'batlarni yaratish.

Jahon bankinging "Biznes yuritish" hisoboti mamlakatdagi investitsiya muhitining holatini to'liq aks ettirmaydi [10]. Indeks faqat kompaniyani ro'yxatdan o'tkazish, soliqqa tortish, bojxona rasmiylashtiruv bilan bog'liq standart protseduralar boshqa mamlakatlarga nisbatan osonroq yoki qiyinroq ekanligini ko'rsatadi.

Investorlar asosan tartibga solish barqarorligiga e'tibor berishadi. Faqat biznes yuritish reytingi normativ-huquqiy bazaning barqarorligini o'lchamaydi.

O'zbekistonga xorijiy investitsiyalarning sezilarli darajada kirib kelishi kuzatilmoqda. Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2022-yilda mamlakatda asosiy vositalarga berilgan xorijiy investitsiyalar va kreditlar hajmi umumiy hajmning 41,6 foizini tashkil etdi [12].

2022-yilda O'zbekistonning asosiy kapitaliga o'zlashtirilgan investitsiyalar hajmi qariyb 270 trillion so'mni tashkil yetdi.

Eng yirik investor mamlakatlar quyidagicha tarqatildi:

- Rossiya 20.3%;
- Xitoy 16.4%;
- Turkiya 10.1%;
- Germaniya 6%;
- Saudiya Arabistoni 6%;
- AQSH 3,8%;
- Kipr 3 %;
- Italiya-2,4 %;
- Shveysariya-1,9 %;
- Buyuk Britaniya-1,6 %.

O'zbekiston o'z iqtisodiyotini rivojlantirish va modernizatsiya qilishda davom etar ekan, ushbu mamlakatlardan investitsiyalar turli sohalarga, jumladan, infratuzilma, energetika va sanoatga yo'naltirildi.

Mamlakat xorijiy biznes va investorlar uchun ochiq bo'lib, iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish va investitsiya tartib-qoidalarini soddalashtirish bilan O'zbekistonga FDI o'sishda davom etishi kutilmoqda. Ma'lumot uchun: 2021-yilda O'zbekistonga to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hajmi Ukraina, Gruziya, Latviya, Litva, Estoniya va Armanistonga qaraganda ko'proq edi [16].

Moliya bozorida investitsiyalarning har xil turlari va yo'nalishlari mavjud. Eng mashhurlari aksiyalar, obligatsiyalar, valyuta yoki kriptovalyutaga sarmoya kiritishdir. Har qanday aktivga investitsiya qilish uning turiga qarab ma'lum miqdordagi riskka ega [17]. Ammo aktiv qanchalik risk bo'lsa, investor shuncha ko'p foyda olishi mumkin.

Risk xavfini minimallashtirish uchun tajribali investorlar investitsiya portfelini diversifikatsiya qiladilar. Ya'ni, ular bir yo'nalishda emas, balki bir nechta yo'nalishda sarmoya kiritadilar. Masalan, ular texnologiya sohasidagi aksiyalarni sotib olishadi va kriptovalyutalarga

sarmoya kiritadilar. Shu tarzda, ular texnologiya kompaniyalarining aksiyalarini sotib olish orqali barqaror daromad olishadi va kriptovalyutadagi narx farqidan daromad olishlari mumkin bo'ladi.

Shunday qilib bugungi kunda iqtisodiyotni rivojlantirish uchun xorijiy investitsiyalarning ahamiyati juda yuqoridir. Darhaqiqat bugungi kun investorlar fikrlariga qarab iqtisodiy rivojlanish tendensiyalarini bilish mumkin. Malakali investorlarni fikriga ko'ra yaqin yillarda investorlar uchun qaysi tendensiyalar eng dolzarb va foydali bo'lishi haqida batafsil ko'rib chiqaylik (1-rasm).

1-rasm. Yaqin yillarda uchun kutilayotgan eng yaxshi investitsiya yo'nalishlari

1. Kriptovalyutalar.

Ushbu bozor bizning respublika uchun yangilik bo'lsa-da, dunyoning yetakchi mamlakatlari kriptovalyutalar tez va yuqori o'zgaruvchanlik tufayli investorlar orasida yetakchi o'rinlarni egallab keladi. Kripton aktivlarining narxi kuniga 50% gacha o'zgarib turishi kuzatilgan. Bu qisqa muddat investitsiyalarga yuqori risk evaziga yuqori daromad olish imkoniyatini beradi. Hatto 2022-yilda kriptovalyutalarning qulashiga qaramay, investorlar hali ham kriptovalyutalar savdosidan yaxshi passiv daromad manbasi sifatida foydalanib kelishmoqda. Investitsiyalar uchun eng mashhur kriptovalyutalar Bitkoin, Ethereum, BNB, Solana hisoblanadi [18]. Investitsiyalar uchun eng istiqbolli kripton aktivlari haqida ko'proq ma'lumotga ega bo'lish bu yerda ko'proq foyda olishni ta'minlaydi.

2. Kichik kompaniyalarning aksiyalarini sotib olish.

Kichik kapitallashuv, qoida tariqasida, endigina omma orasida mashhur borayotgan va endigina o'z yo'lini boshlayotgan yosh kompaniyalarga tegishlidir. Bunday kompaniyalarning aksiyalariga sarmoya kiritish investor uchun nafaqat loyihani ishlab chiqishda faol ishtirok etish, balki aktivlar qiymati oshgan taqdirda, yuqori foyda olish uchun ajoyib imkoniyatdir.

Shuni ta'kidlashni istardikki, bu juda risk baland bo'lgan investitsiya manbai hisoblanadi. Shuning uchun, sarmoya kiritishdan oldin, o'zingiz mustaqil tadqiqot o'tkazishingiz va kompaniyaning istiqbollarini obyektiv baholashingiz juda muhimdir. Kompaniyaning turli xil inqirozlar va boshqa nobarqaror davrlarni boshdan kechirayotganiga e'tibor berish kerak [19]. Ba'zi kompaniyalar inqirozli voqealarni xotirjamlik bilan boshdan kechirishlari mumkin, ammo barcha startaplar qiyin vaziyatdan chiqa olmaydi.

3. Obligatsiyalar sotib olish.

Obligatsiyalarni sotib olish investor uchun portfelni diversifikatsiya qilish va unga doimiy daromadga ega barqaror aktivni qo'shish uchun ajoyib imkoniyatdir. Obligatsiyalar investorlarga "moliyaviy" yostiq yaratishga va ba'zi aktivlarni sug'urtalashga yordam beradi. Masalan, investor mablag'larning bir qismini yuqori risklik aktivga investitsiya qiladi va shu bilan birga ikkinchi qismi uchun yirik kompaniyalarning obligatsiyalarini sotib oladi. Shunday qilib, aktivlarning yuqori o'zgaruvchanligi tufayli foydani yo'qotish riskini kamaytiradi.

4. Kiberxavfsizlik.

Kiberxavfsizlik sohasi hozirda axborot texnologiyalarining faol rivojlanishi, foydalanuvchi xavfsizligi eng muhim bo'lgan yangi moliyaviy ilovalar va dasturlarning paydo bo'lishi tufayli dolzarbdir. Kiberxavfsizlik kompaniyalari fayllarni, veb-saytlarni, korporativ tarmoqlarni va boshqalarni himoya qilish uchun turli xil apparat va dasturlarni ishlab chiqadilar va ushbu mahsulotlar hozirgi kunda xaridorgir hisobladi, bu o'z navbatida yuqori daromadning o'zagidir.

Mordor Intelligence ma'lumotlariga ko'ra, xalqaro kiberxavfsizlik bozori 2021-yilda 150,37 milliard dollarga baholangan va 2027-yilga borib ikki baravar ko'payib, 317,02 dollarga yetishi kutilmoqda [20]. Shu bois, ishonch bilan aytishimiz mumkinki, yaqin yillarda ushbu soha faol o'sishda davom etadi va investorlarga foyda keltiradi.

5. IT texnologiyalari.

IT texnologiyalari so'ngi yillarda investitsiyalar uchun eng yaxshi tarmoqlardan biridir. 2021-yil boshidan 2022-yilgacha axborot texnologiyalari va xizmatlari bozori 3471,35 milliard dollardan 3938,75 milliard dollargacha o'sdi va yillik o'sish sur'ati 13,5 foizni tashkil etdi. 2026-yilga kelib IT texnologiyalari bozori 5905,09 milliard dollarga yetishi kutilmoqda [21].

IT-kompaniyalar endi o'z xizmatlariga doimiy talabga egaligi hamda bozorning faol rivojlanishi tufayli yuqori daromadli investitsiyalar uchun ajoyib maydon hosil qilib kelmoqda. Axborot texnologiyalariga sarmoya kiritish uchun siz bozor qanday ishlashini tushunishingiz va ideal holda va vaqtda ushbu tarmoqqa mablag' kiritish bo'yicha tajribaga ega bo'lishingiz kerak. Bu sizga kompaniyadagi jarayonlar qanday ishlashini tushunishga va yaroqsiz variantlarni darhol filtrlashga yordam beradi.

IT texnologiyalariga sarmoya kiritishning asosiy afzalliklari-bu yo'nalishning katta salohiyati, potentsiali va faol o'sishi, shuningdek, turli sohalarda ishtirok eta oladigan kompaniyalarning katta tanlovi borligidir. Bu o'z mahsulotini ishlab chiqarish bilan shug'ullanadigan oziq-ovqat kompaniyalari ham, mijozlarga o'z xizmatlarini ko'rsatadigan startaplarni ham bo'lishi mumkin [22]. Qanday bo'lmasin, investor o'zi uchun IT-kompaniyaning eng foydali faoliyat sohasini topadi va kapitalni sezilarli darajada oshirishi mumkin.

Unga sarmoya kiritishning asosiy riski katta raqobat bo'lib, bu kompaniyalarga haqiqatan ham noyob va tubdan yangi mahsulotlarni yaratishni qiyinlashtiradi. Shuning uchun, qoida tariqasida, kompaniyalar bir-birlarining g'oyalariga josuslik qilishadi va rivojlanishga o'ziga xos yangiliklar va mahsulotlar olib kelishadi. Yetakchi nafaqat qiziqarli mahsulot g'oyasini o'ylab topishga, balki biznes jarayonlarini o'rnatishga, shuningdek, puxta o'ylangan rivojlanish strategiyasini tuzishga qodir bo'lgan kompaniyalardir.

6. Oltin va qimmatbaho metallar bozori.

Oltin va qimmatbaho metallarga asosiy investitsiyalarini kirituvchi investorlar o'z kapital portfelini inflyatsiya va iqtisodiy inqiroz ta'siridan himoya qilishni birinchi planda

ko'rishni istagan investorlar tomonidan tanlanadi. Bundan tashqari, bu uzoq muddatli investitsiyalar uchun ajoyib mahsulotlar bo'lib, ular nafaqat daromad keltirishi, balki investitsiya portfelini diversifikatsiya qilishi mumkin.

Ammo bunday sarmoyani tanlashda oltinning ichki qiymati yo'qligini tushunish muhimdir. Ya'ni, agar sizda bugun bir unsiya oltin bo'lsa, uni 10 yildan keyin ham ushbu miqdor o'zgarmaydi, aksiyalar kabi aktivlar esa kompaniyalar ko'proq foyda keltirishi bilan qimmatlashishi mumkin. Shuning uchun sarmoya kiritish uchun kapitalning oz qismini ajratish kerak.

Xulosa. Har qanday milliy iqtisodiyot u yoki bu darajada tashqi dunyo bilan bog'liq. Ushbu munosabatlarning shakllari juda xilma-xil va turli darajadagi intensivlikka ega bo'lishi mumkin.

Uzoq muddatli kapitalning xalqaro harakati turli mamlakatlarning xo'jalik yurituvchi subyektlari uchun juda muhimdir, ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda investitsiyalarni jalb qilish alohida ahamiyatga kasb etadi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda investitsiyalar jalb qilish jarayonidagi muhim muammolardan biri – bu ularning beqaror siyosiy va iqtisodiy tabiati bo'lib, ushbu mamlakatlar kapitallashuviga tabiiy ravishda ta'sir qiladi.

Rivojlangan mamlakatlarni tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'lim va fanga investitsiyalar eng katta daromad keltiradi. Ular ijtimoiy taraqqiyot uchun mustahkam asos yaratib, iqtisodiy va ijtimoiy samarani kafolatlaydi. Shu munosabat bilan har bir raqobatbardosh mamlakat, birinchi navbatda, o'zining ilmiy, texnik va ta'lim salohiyatini tegishli darajada qo'llab-quvvatlashga intiladi. Shunday qilib, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning zamonaviy bosqichining o'ziga xosligi inson kapitalini shu qadar ko'p miqdorda to'plashki, u yangi sifat holatiga o'tdi va rivojlanishning asosiy omiliga aylandi.

Insonga yo'naltirilgan yangi iqtisodiy paradigma ishlab chiqarishning ijtimoiy natijalarini shakllantirishni talab qiladi, ishchi kuchi rivojlanishining sifat jihatlarini ko'paytirishni va iqtisodiyotning barcha sohalarda sifat o'zgarishini ta'minlaydigan sohalarga e'tiborni kuchaytiradi. Buning natijasi iqtisodiy amaliyotdan iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlik o'rtasidagi ziddiyatni olib tashlash bo'lishi kerak.

Investitsion faoliyatning zamonaviy tendensiyalarini tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, dunyoning rivojlangan mamlakatlari investitsiyalarning innovatsion, intellektual yo'nalishiga katta ahamiyat berishadi va ularning ijtimoiylashuvi sodir bo'ladi. Ushbu investitsiyalar asosida yuqori mahsuldor ish o'rinlari, texnologik, texnik va boshqa innovatsion mahsulotlar yaratilib, ular bir necha bor iqtisodiy samara beradi.

Shu bilan birga shuni unutmaslik kerakki, investitsiyalarning asosiy maqsadi foyda olish va kapitalni ko'paytirish hisoblanadi. Shuning uchun, sektor va aktivni tanlashda investitsiya strategiyasini hisobga olish va portfelni diversifikatsiya qilishni unutmaslik juda muhimdir. Tajribali investorlarga barcha daromadlarni yo'qotish xavfini minimallashtirish uchun investitsiyalarni turli sohalarga taqsimlash tavsiya yetiladi.

Bundan tashqari, investor investitsiya qilishga qaror qilgan har qanday aktivlar sinfini yaxshilab tushunishi va uzoq muddatli samaradorlikka alohida e'tibor berishi kerak. Deyarli har qanday investitsiya qisqa vaqt ichida muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin, ammo oxir-oqibat uzoq muddatli istiqbol investorlar uchun muhimdir.

Адабиётлар/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, 25.12.2019 yildagi O'RQ-598-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022 — 2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. 28.01.2022 yildagi PF-60-son.
3. O'zbekiston Respublikasi prezidenti SH.M.Mirziyoyevning 2020 yil 25 yanvardagi 2020 yil uchun eng muhim ustuvor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi.
4. Кейнс, Д. (2011). Общая теория занятости, процента и денег. Избранное. Litres.
5. Инвестиции: учебник / У.Ф. Шарп, Г.Д. Александер, Д.В. Бэйли ; пер. с англ. А.Н. Буренина, А.А. Васина. — Москва : ИНФРА-М, 2022. — 1028 с.
6. Юзвович, Л. И., Князева, Е. Г., Разумовская, Е. А., Дегтярев, С. А., Марамыгин, М. С., Мокеева, Н. Н., ... & Решетникова, Т. В. (2018). Инвестиции: учебник.
7. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. B.S. Mamatov, D.Yu. Xujamkulov, O.Sh.Nurbekov. Darslik. T.: Iqtisod-Moliya, 2014. 608 bet.
8. Asrorbek, B. (2023). DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM IN UZBEKISTAN. International Journal Of Management And Economics Fundamental, 3(03), 25-31.
9. Isomitdinova, G. K. (2019). About problems of accounting of corporate governance in the conditions of modernization of economy. ISJ Theoretical & Applied Science, 11(79), 449-453.
10. Ibragimovna, K. K. (2021). Accounting of tax benefits. Asian Journal Of Multidimensional Research, 10(5), 26-29.
11. Исомитдинова, Г. К. (2022, May). Иностранные инвестиции-основа развития национальной экономики. In International Conference on Research Identity, Value and Ethics (pp. 202-205).
12. Gulbaxor, K. I. (2022). Some Aspects of Assessing Investment Attractiveness in the Digital Economy. Texas Journal of Multidisciplinary Studies, 7, 265-269.
13. Nabievich, I. I., & Jaloliddinovich, M. E. (2022). Accounting of fixed assets according to ifrs-tasks and solutions for the organization of accounting by component parts. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 12(8), 53-60.
14. Kurbonaliyevna, I. G. (2022). TO'G'RIDAN-TO'G'RI HORIJIIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING MILLIY IQTISODIYOT UCHUN AHAMIYATI. Zamonaviy ta'lim: muammo va yechimlari, 1, 271-275.
15. Кудбиев, Н., & Тожиматов, А. (2023). KORXONALARNING TIJORAT BANKLARI BILAN O'ZARO MUNOSABATLARI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(2), 75-84.
16. Кучкаров, Б. К. (2022). РОЛЬ МИКРОФИНАНСИРОВАНИЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF MATHEMATICAL THEORY AND COMPUTER SCIENCES, 3(10), 78-83.
17. Кудбиев, Д. (2022). Особенности Учета Основных Средств В Узбекистане. Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities, 11, 142-149.

18. Temirkulov, A., Fozilov, H., & Yakubov, V. (2022). THE ISSUES OF MANAGEMENT OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE BUSINESS ENTITIES IN FERGANA REGION. Global Book Publishing Services, 1-106.
19. Rakhimovich, F. H., & Rakhimovich, F. I. (2022). Periodic Problems of the National Statistical System. Web of Scholars: Multidimensional Research Journal, 1(8), 186-189.
20. Rakhimovich, F. I., & Rakhimovich, F. H. (2021). Some Aspects of Economic Analysis in the Activities of Economic Objects. EPRA International Journal of Economics, Business and Management Studies (EBMS), 8(11), 1-3.
21. Kudbiev, D., Tursunova, D., & Qudbiyev, N. (2022). Buxgalteriya Hisobini Avtomatlashtirish Masalalari. Journal of Integrated Education and Research, 1(2), 107-112.
22. Эрматов, А. А., & Муратов, А. А. (2022). Вопросы Формирования Уставного Капитала Предприятия В Условиях Модернизации Экономики. Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities, 11, 158-165.